

Temanotat

Algerie: Ekteskap og skilsmisse

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

© Landinfo 2018

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

The paper describes the different stages of an Algerian marriage, including the choice of partner, the engagement, the civil and religious ceremonies and the wedding reception. Although the choice of partner is generally an individual one, family on both sides still play an important role in the decision. Studies of Algerian marital patterns show that marriages are predominantly endogamous with regards to descent, social status and age, and that marriage between relatives is still common. The paper finally deals with legal and social aspects of divorce.

SAMMENDRAG

Notatet tar for seg de ulike etappene i en algerisk ekteskapsinngåelse, fra forlovelse til bryllupsfest, samt de formelle prosedyrene ved ekteskapsinngåelse. Notatet tar også for seg forhold *forut* for selve ekteskapsinngåelsen, som etablering av parforhold og valg av ektefelle. Notatet viser at selv om et individuelt valg av ektefelle er vanlig i dag, har familien fortsatt en viktig rådgivende rolle. Videre viser notatet at likhet og balanse mellom ektefellene med hensyn til herkomst, sosial tilhørighet og alder er avgjørende ved valg av ektefelle, og at ekteskap mellom slektninger fortsatt er vanlig. Notatet tar til slutt opp juridiske og sosiale aspekter ved skilsmisse. Skilsmisseraten ligger på rundt 20 %, og skilsmisse er derfor ikke uvanlig i en algerisk sammenheng. Utfordringene som skilte kvinner står overfor, viser seg å være mer knyttet til økonomisk situasjon enn tap av sosial status.

INNHold

1. Innledning	7
2. Kort om befolkningsstruktur, etniske grupper og levekår	7
3. Kort om familiestruktur og kjønnsroller	8
4. Kort om ekteskap	10
5. Algerisk familielov	11
6. Valg av ektefelle	12
6.1 Arrangerte ekteskap vs. fritt valg av ektefelle	12
6.2 Endogamt ekteskapsmønster	13
6.3 Ekteskapsalder	14
6.4 Aldersforskjell mellom ektefeller	14
6.5 Ekteskap mellom slektninger	15
6.6 Valg av ektefelle på tvers av religiøse, sosioøkonomiske og kulturelle normer	15
7. Forlovelse	16
7.1 Hvor lenge er det vanlig å være forlovet før man gifter seg?	16
8. Brudepris	17
9. Prosedyrer for ekteskapsinngåelse	18
9.1 Borgerlig vigsel	18
9.2 Godkjenning av sedvaneekteskap	19
9.3 Stedfortrederektenskap	20
9.4 Ekteskap med en utlending i Algerie	20
9.5 Registrering av ekteskap inngått i Norge	20
10. Religiøs markering	21
11. Misyar- og mut'a-ekteskap	21
11.1 Misyar-ekteskap	22
11.2 Mut'a-ekteskap	22
12. Bryllupsfeiring	23
12.1 Hammam- og hennafest	23
12.2 Bryllupsfesten	23
12.3 Utgifter til bryllupsfeiringen	24
12.3.1 Finnes det grunner til å ikke ha bryllupsfest?	25
13. Flergifte (polygami)	26
14. Ekteskap med mindreårige	27
15. Skilsmisse	28
15.1 Skilsmissevederlag og barnebidrag	28
15.2 Barnefordeling	29

15.3	Skilte kvinners sosiale posisjon.....	29
16.	Referanser	30
16.1	Skriftlige kilder.....	30
16.2	Muntlige kilder	32

1. INNLEDNING

Ekteskap og skilsmisse er et omfattende tema som det vanskelig kan skrives fyllestgjørende om innenfor rammene av et notat. Notatet er derfor ingen uttømmende redegjørelse for ekteskapstradisjoner i Algerie, men reflekterer problemstillinger som utlendingsforvaltningen har spilt inn til Landinfo over tid. Innholdet i notatet har derfor særskilt relevans for utlendingsforvaltningen.

Videre må det understrekes at notatet hovedsakelig omhandler ekteskap mellom algeriske borgere i *Algerie*. Prosedyrer for registrering av ekteskap inngått utenfor Algerie, enten mellom to algeriere eller mellom en algerisk og en utenlandsk part, nevnes kun kort.

Notatet bygger hovedsakelig på informasjon som Landinfo innhentet under en informasjonsinnhentingsreise til Alger i november-desember 2017. Informasjonen fra reisen er supplert med ulike skriftlige kilder. Notatet må ses i sammenheng med andre notater fra Landinfo om Algerie, særlig notatet om ID-dokumenter (Landinfo 2015a).

2. KORT OM BEFOLKNINGSSTRUKTUR, ETNISKE GRUPPER OG LEVEKÅR

Den demokratiske folkerepublikken Algerie (al-Jumhuriyya al-jazairiyya al-dimuqratiyya al-sha'biyya) er på papiret en demokratisk stat som har hatt flerpartisystem siden 1989. I realiteten styres landet gjennom en intrikat og ugjennomtrengelig maktfordeling mellom hæren og Den nasjonale frigjøringsfronten (FLN, Front de Libération Nationale), et parti som springer ut av frigjøringskampen mot det franske kolonistyre (1954-1962). Den over 80 år gamle president Bouteflika ble gjenvalgt for en fjerde periode i 2014.

Algerie er Afrikas største land i areal og strekker seg fra Middelhavet til Sahara. Rundt 90 % av befolkningen på om lag 40 millioner bor i kystsonen i nord, og er særlig konsentrert i Tell-Atlas, den mest fruktbare jordbruksregionen i landet. Store deler av de sørlige regionene, særlig sør for Atlasfjellene, er kun spredt befolket.¹

Algerie er et flerkulturelt og flerspråklig land. Det opprinnelige folkeslaget i det som i dag er Algerie er berberne. Rundt en tredjedel av befolkningen identifiserer seg som berbere. De største berbergruppene finnes øst for Alger og sør for Constantine. Det finnes også mindre berbergrupper i ørkenområdene i sør. Berberne har i lengre tid kjempet mot arabiseringen av Algerie og for retten til å bevare sin egen kultur og sitt eget språk. Tamazigh (en samlebetegnelse på ulike berberdialekter) fikk status som nasjonalspråk i 2002 og som offisielt språk, ved siden av arabisk, i 2016. De fleste med berbisk som førstespråk behersker også arabisk og bruker det som kommunikasjonsspråk. Men til tross for at flertallet av befolkningen har berbisk opprinnelse, identifiserer de fleste algeriere seg som arabere. En del har også sterke bånd til den tidligere kolonimakten Frankrike, og fransk språk spiller fortsatt en viktig rolle i Algerie.

¹ Informasjonen i dette kapittelet er hentet fra Landguiden (u.å.), dersom ikke annet er opplyst.

Algerie har store inntekter fra olje og gass, og befinner seg i kategorien «høy menneskelig utvikling» på FNs utviklingsindeks, i samme kategori som for eksempel Kroatia og Romania (UNDP 2016). Veksten i økonomien på 2000-tallet har, ved siden av utgifter til sikkerhet og terrorbekjempelse, blitt brukt på moderniseringsprosjekter og sosiale utviklingsprogrammer. En andel av oljepengene investeres i et statlig fond for offentlige tjenester, og den algeriske staten bruker en betydelig andel av budsjettet på sosial utjevning.

Imidlertid er den petroleumsbaserte økonomien sårbar for synkende oljepriser, og i dag står landet overfor synkende økonomisk vekst og store budsjettunderskudd. De sosiale forskjellene er store, og en fjerdedel av befolkningen antas å leve under fattigdomsgrensa. Fattigdommen er mest utbredt i fjellområdene i nord og i ørkenen i sør.

Til tross for nedgang i fødselsratene de siste par tiår, har Algerie fortsatt en ung befolkning. Befolkningstallet øker med rundt én million i året, og hver fjerde algerier er under 15 år. Arbeidsmarkedet er ute av stand til å absorbere alle de nye arbeidstagerne som kommer til hvert år. Arbeidsledigheten er svært høy, og rammer særlig ungdom.² Offentlig sektor, særlig sikkerhetsstyrkene, sysselsetter mange. En betydelig del av befolkningen tjener til livets opphold i den uformelle delen av økonomien, gjennom detaljhandel og annen småskalahandel og tjenesteyting.

Islam er statsreligion i Algerie, og med unntak av små jødiske og kristne minoriteter, er den algeriske befolkningen overveiende sunnimuslimer. Islam binder de ulike etniske og sosiale gruppene sammen, og er, ved siden av historien om landets uavhengighetskrig mot Frankrike (1954-1962), den viktigste komponenten i landets felles, nasjonale identitet. Selv om algeriere i varierende grad er personlig troende, former og strukturerer islam alle vesentlige forhold ved livet i Algerie, både i den private og i den offentlige sfære. Den religiøse konformismen er sterk, og en betydelig del av befolkningen har tatt et skritt i en mer konservativ religiøs retning. En gradvis og tolerert islamisering av den sosiale og kulturelle sfæren har funnet sted de siste tiårene, mens uttrykk for politisk islam begrenses av myndighetene (se Landinfo 2014 og 2015b for mer informasjon om utviklingen i algerisk islamisme).

3. KORT OM FAMILIESTRUKTUR OG KJØNNSROLLER

Det har skjedd store endringer i den algeriske familiestrukturen på kun noen tiår. Mens hver kvinne fikk rundt åtte barn i 1970, var antallet sunket til to barn per kvinne på begynnelsen av 2000-tallet. Dette er en av de mest spektakulære nedgangene i fødselsrate i verden, og plasserer Algerie i samme kategori som land som Kina og Iran. Urbanisering, økt skolegang for jenter, økt alder for ekteskapsinngåelse, økt tilgang til prevensjonsmidler, økonomiske nedgangstider på 1980-tallet og «det svarte tiåret» på 1990-tallet er mulige delårsaker til nedgangen i fødselsraten (Ouadah-Bedidi & Saadi 2014, s. 4). De siste ti årene har imidlertid fødselsratene igjen begynt å stige, fra to til tre barn per kvinne i gjennomsnitt. Ifølge Den algeriske organisasjonen for

² Den offisielle arbeidsledigheten (som sitert i Huffington Post Maghreb 2017) er på 12,3 %, men de reelle arbeidsledighetstallene er nok betydelig høyere.

familieplanlegging (Association algérienne de la planification familiale (AAPF), møte i Alger desember 2017) er det for tidlig å peke på årsakene til økningen. AAPF antar likevel at det algeriske samfunnets dreining mot en mer konservativ islam, som også påvirker familielivet, kan være én mulig forklaring. En baby-boom-effekt etter det krigsherjede 1990-tallet, etter modell av det som skjedde i Vesten etter andre verdenskrig, er en annen mulig forklaring, ifølge AAPF.

Til tross for at endringer i familieloven innebærer en viss styrking av kvinners rettigheter, reflekteres dette kun i begrenset grad i den algeriske familiestrukturen, som i sitt grunnpreg er patriarkalsk. Mannen er familiens overhode, noe som blant annet innebærer at han har det fulle forsørgeransvaret for familien. Hans kone og barn har til gjengjeld lydighetsplikt overfor ham (CIDDEF, møte i Alger november 2017).

Lydighet er, som tidligere nevnt, en grunnleggende verdi i den algeriske familien. Kvinnen har lydighetsplikt overfor mannen, og barn har lydighetsplikt overfor sine foreldre. Helt frem til familieloven ble endret i 2005 het det i artikkel 19 at «en hustru skal adlyde sin ektefelle, akte ham som familieoverhode, og respektere hans foreldre og hans nærmeste» (som sitert i Ouadah-Bedidi & Saadi 2014, s. 5, Landinfos oversettelse). Denne bestemmelsen ble fjernet under revideringen av loven i 2005, og erstattet med en artikkel om likhet mellom ektefellene. Lydighetsplikten er imidlertid så sterkt forankret i algerisk kultur og i religiøse dogmer at den utgjør en av de grunnleggende verdiene som den algeriske familien er bygget på. Lydighetsplikten er vertikal (yngre generasjoner respekterer de eldre) og horisontal (kvinner respekterer menn). Imidlertid endres krav til lydighet og underkastelse gjennom de ulike fasene av et kvinneliv:

En nygift kvinne [...] underkaster seg den gjeldende hierarkiske ordenen i det øyeblikk hun trer inn i svigerfamilien. Etterhvert som hun føder barn – og særlig sønner – klatrer hun på den sosiale stigen, og når sønnene hennes vokser til, vil hennes status og makt i familien stige. Når hun så gifter bort sønnene sine og blir svigermor, begynner hun å reprodusere den familiemodellen som hun selv har levd i. Den første del av et kvinneliv kjennetegnes av tilbakeholdenhet og underkastelse [...]. Den andre delen kjennetegnes av at kvinnens status som ektefelle og mor styrkes. I den tredje og siste delen av livet har kvinner en viss makt, og kan nyte godt av sin selvstendighet og sin makt, men på bekostning av kontrollen over og utnyttelsen av sine egne svigerdøtre (Ouadah-Bedidi & Saadi 2014, s. 8-9, Landinfos oversettelse).

Konservative kjønnsroller gjenspeiles også i arbeidsfordelingen i det algeriske samfunnet som sådan og innad i den enkelte familie. Mannen har et absolutt forsørgeransvar for sin familie. Mannens forsørgerplikt for sin ektefelle (*nafaqa*) er forankret i islam, og ifølge professor i kvinnerett Tove Stang Dahl, et fundamentalt premiss for kjønnsroller i islamske samfunn:

Det er forsørgelsesplikten som gir hjemmelen for mannens overordnede stilling i islamsk rett. Plikten til å fremskaffe brudepris, mahr, suppleres av Koranens absolutte og ensidige påbud til mannen om å forsørge hustruen i ekteskap, nafaqa. Tilsammen gir disse to typer av økonomiske forpliktelser ham en overordnet stilling i ekteskapet, med rett til å kreve hennes lydighet og med endelig beslutningsrett over familien og hjemmet [...]. Underholdsplikten er ensidig og absolutt på mannens side. Hustruen har, som allerede nevnt, ingen

plikt til å forsørge hverken seg selv, ektemannen eller barna, selv om hun har egne midler gjennom arv, gave eller lønnsarbeid. (Dahl 1992, s. 127-28).

Ettersom mannen har et absolutt og ensidig påbud om å forsørge familien, er forsørgerevne en nødvendig forutsetning for å inngå ekteskap. En mann tar initiativ til ekteskap først når han har tilstrekkelige økonomiske ressurser til å forsørge familien. Krav til forsørgelse forklarer at alder for ekteskapsinngåelse har økt kraftig, både for menn og kvinner, de siste tiårene. Mange menn har ikke tilstrekkelig forsørgerevne til å inngå ekteskap før sent i livet, og noen gifter seg aldri.

Kvinner er i liten grad økonomisk uavhengige i Algerie. Antall kvinner som har lønnsarbeid utenfor hjemmet varierer noe mellom ulike aldersgrupper, men ligger gjennomsnittlig på rundt 10 %. De fleste kvinner som arbeider er enslige kvinner under 30 år, som slutter å arbeide utenfor hjemmet når de gifter seg og stifter familie. Ugifte kvinner arbeider ifølge Ouadah-Bedidi & Saadi (2014, s. 9-10) først og fremst for å spare opp penger til bryllupet, mens gifte kvinner hovedsakelig arbeider når familien ikke klarer seg uten hennes inntekt. Kvinners manglende deltagelse i yrkeslivet er paradoksalt i den forstand at stadig flere jenter tar høyere utdanning, ofte med bedre resultat enn gutter.

Den algeriske familien er patrilineær, noe som betyr at ektefødte barn tilhører fars slektslinje, og tar fars slektsnavn (Barraud 2010). Den er også tradisjonelt patrilokal, noe som innebærer at de nygifte bosetter seg hos, eller i geografisk nærhet til, mannens foreldre, før de eventuelt etablerer seg med egen husholdning i en egen boenhet. Det er vanlig, selv i dag, at et nygift par bor hos foreldre i noen år før de etablerer egen husholdning (Ouadah-Bedidi & Saadi 2014, s. 5). Dette bosettingsmønsteret har som sagt kulturelle årsaker, men er også en konsekvens av at det er akutt boligmangel i Algerie, og at det kan ta flere år før et ektepar får tilgang til egen bolig.

Storfamilien er fortsatt svært viktig i en algerisk sammenheng. Selv om mange ektepar bor i en egen boenhet, gir begrepet «kjernefamilie», ifølge Addi (2005), liten mening i en algerisk sammenheng. Regelmessige og hyppige besøk, særlig mellom foreldre og barn, men også fjernere sletninger imellom, sterke følelsesmessige bånd, økonomisk avhengighet og innblanding fra slektninger i ekteparets parforhold og familieliv, innebærer at båndene innad i en storfamilie opprettholdes, på godt og vondt, selv om paret bor alene.

4. KORT OM EKTESKAP

Ekteskap er en dyd i islam, og skal ifølge profeten Muhammad utgjøre «halve troen». Ekteskap anses som *sunna*, det vil si tradisjon etter profeten, og er dermed et forbilde for de troende (Locoh & Ouadah-Bedidi 2014, s. 5). Sølibat, det eneste anerkjente alternativet til ekteskap ettersom utenomekteskapelige seksuelle relasjoner (*zina*) er forbudt, anses, ifølge sosiolog M. Daoud (som sitert i Benyakoub 2017), som en uønsket sivilstatus. Status som ugift – og barnløs – er lite sosialt verdsatt, særlig for kvinner. Det å være gift er en forutsetning for å fylle enkelte posisjoner og verv, som

for eksempel det å lede fredagsbønnen.³ Samboerskap mellom to av motsatt kjønn er så godt som ikke-eksisterende, og anses som en form for prostitusjon (Hamel et al. 2013, s. 7).

Ekteskapet er ment å holde livet ut, og ektefelle velges derfor med stor omhu. Et ekteskap er langt fra bare en relasjon mellom to enkeltpersoner, basert på gjensidig tiltrekning og romantiske følelser, men også en relasjon mellom to familier. Et ekteskap har derfor, utover å være den eneste sosialt, religiøst og juridisk aksepterte rammen for seksualitet og samliv, som formål å opprettholde eller utvikle relasjonene mellom de to involverte familiene.

Tidligere var ekteskapet arrangert av familien, giftealderen var lav og ekteskap mellom slektninger var normen. I dag er det vanlig å selv velge ektefelle (dog etter råd fra foreldrene og deres samtykke), giftealderen er mer enn ti år høyere enn den var for bare noen tiår siden, og ekteskap med en slektning er, selv om det fortsatt forekommer, sjeldnere og mindre velansett enn tidligere.

Ekteskapet, slik det forstås i en algerisk sammenheng, har en sivil, en religiøs og en sosial dimensjon. Hver og en av disse dimensjonene markeres på ulikt vis, og det er summen av de ulike etappene (borgerlig vigsel, religiøs markering og bryllupsfest) som til sammen utgjør den algeriske ekteskapsinngåelsen.

5. ALGERISK FAMILIELOV

Familieloven (Code de la famille), vedtatt i 1984, og sist endret i 2005, regulerer ekteskap, skilsmisse, juridisk vergemål og arv. Familieloven er den eneste loven i dagens Algerie som (delvis) bygger på islamsk lov; andre lover er i all hovedsak bygget på fransk lovverk og rettspraksis.

Loven anses som konservativ i en nordafrikansk sammenheng, særlig sammenlignet med de mer progressive familielovene i Tunisia (1956) og Marokko (2004). Da familieloven ble vedtatt i 1984, var Algerie et land i dyp splittelse mellom islamister og sekulært orienterte grupper, og den konservative familieloven var et kompromiss mellom de to retningene.

Familieloven ble endret i 2005, men endringene var begrensede. Ettersom loven regulerer forhold av stor verdimessig og symbolsk betydning, som kjønnsroller og organisering av familielivet, var endringer i retning av flere rettigheter for kvinner, kontroversielle og sensitive. For å unngå en opprivende og splittende debatt i parlamentet, ble endringene vedtatt som en provisorisk anordning i ministerrådet (*ordonnance*) og ikke som et lovforslag som måtte vedtas av parlamentet.

De viktigste endringene er blant andre (Mahieddin 2006):

- Nederste tillatte ekteskapsalder 19 år for begge kjønn (tidligere 18 for kvinner og 21 år for menn).

³ Algeries president Bouteflika er ugift og barnløs, noe som er så uvanlig for en mann i hans alder og posisjon, i Algerie og i regionen for øvrig, at det stadig kommenteres.

- Ekteskap ved stedfortreder er ikke lenger mulig.
- Kvinnen kan selv velge sin verge (*wali*) ved ekteskapsinngåelse.
- Kvinnens lovpålagte lydighet overfor ektemannen faller bort, det samme gjør begrepet «familieoverhode».
- Ektefellene har like rettigheter og plikter i ekteskapet.
- Polygami er kun tillatt etter tillatelse fra en dommer, og kun på visse vilkår.
- Kvinner gis større adgang til skilsmisse.

6. VALG AV EKTEFELLE

6.1 ARRANGERTE EKTESKAP VS. FRITT VALG AV EKTEFELLE

Som tidligere nevnt er forsørgerevne en nødvendig forutsetning for at en mann skal kunne inngå ekteskap. Sonderingen etter en passende ekteskapskandidat begynner derfor først når mannen er klar til å ta på seg de økonomiske forpliktelsene et ekteskap innebærer. Det er alltid mannen, og eventuelt hans familie, som tar initiativ til ekteskap, aldri kvinnen eller hennes familie, selv om de selvsagt kan la det gjøres kjent at de er åpne for forslag.

Mens familien tidligere valgte ektefeller for sine sønner, og kvinnens familie aksepterte eller avsto ekteskapstilbudet på hennes vegne, er det vanlig i dag at mannen velger ektefelle uten *direkte* innblanding fra familien, og at kvinnen selv velger hvorvidt hun vil akseptere ekteskapstilbudet. Det er likevel en klar forventning om at ektefellen velges etter råd fra familien, om ikke annet med familiens velsignelse. Det er særlig mor som er involvert i prosessen med å finne og godkjenne sønnens fremtidige ektefelle. Dersom hun blir holdt utenfor prosessen, vil det oppleves som en ydmykelse for henne (Ouadah-Bedidi & Saadi 2014, s. 14). Det er stadig mer vanlig at mannen selv velger ektefelle, men innenfor rammene av hva som er akseptabelt for familien. Det endelige valget må godkjennes av foreldrene. Kvinnen står som regel fritt til å akseptere eller avslå tilbud om ekteskap, og hennes far har ikke lenger en ensidig rett til å velge ektefelle for sin datter (*jabr*), slik han har hatt i tradisjonell algerisk kultur. Likevel er foreldrenes samtykke viktig også for kvinnen, og få vil ønske å trumfe igjennom et ekteskap som familien er imot.

I valg av den ideelle ektefelle vektlegger kvinner og menn ulike forhold. For kvinner er ektefellens forsørgerevne det viktigste vilkåret når det gjelder valg av ektefelle (Addi 2005). En mann vil særlig legge vekt på kvinnens bakgrunn (hvorvidt hun kommer fra en familie med et godt rennommé), alder (det er en forventning om at kvinnen er yngre enn mannen ved ekteskapsinngåelse) og uklanderlig atferd (det er fortsatt knyttet sterke forventninger til at kvinnen skal være jomfru ved

ekteskapsinngåelsen, og det er ikke uvanlig at mannen krever en attest som stadfester dette⁴) (Algérielle 2016; Ferhati 2007).

Imidlertid er frykten for *ikke* å bli gift større enn frykten for å ikke finne den ideelle partner for mange algeriske kvinner. Frykten for ikke å bli gift «før det er for sent» fører til at en del kvinner aksepterer tilbud om ekteskap fra kandidater som, objektivt sett, ikke er «ideelle», som for eksempel menn med manglende forsørgerrevne, skilte menn, enkemenn eller som ektefelle nummer to i polygame ekteskap (Ould-Khettab 2016). En mann har ikke de samme utfordringene på ekteskapsmarkedet, og kan velge ektefelle forholdsvis fritt, så lenge han kan forsørge sin familie.

6.2 ENDOGAMT EKTESKAPSMØNSTER

Studier av ekteskapsmønstre i Algerie viser at endogame ekteskap, det vil si ekteskap innad i egen sosiale gruppe, fortsatt er rådende (Ouadah-Bedidi & Saadi 2014, s. 19). Ektefellene har i overveiende grad samme sosiale og økonomiske bakgrunn og posisjon, og kommer ofte fra samme slekt.

Prinsippet om at det bør være sosial og økonomisk likhet mellom brud og brudgom er sentralt i islam, gjennom doktrinen om *kafa'a* (kompatibilitet) (Dahl 1992, s. 65), som anses som en forutsetning for et harmonisk og robust ekteskap. Dersom det er ulikhet mellom ektefellene, skal denne gå i mannens favør. Dersom en kvinne inngår ekteskap med en mann med en høyere sosial status enn henne, vil hun heves til brudgommens nivå. At mannen har en svakere sosial stilling enn kvinnen, er derimot ikke sosialt akseptert. Såkalte mesallianser, det vil si at menn gifter seg med kvinner som sosialt står høyere enn dem selv, bør i størst mulig grad unngås, i henhold til sosiale og religiøse normer.

Den religiøse normen om kompatibilitet og balanse mellom ektefellene er i stor grad forankret i algerisk kultur og tradisjon. Algeriske familier vil først og fremst vurdere familiens sosiale status, anseelse og omdømme når de vurderer en ekteskapskandidat for sin datter, og særlig for sin sønn.

Det algeriske samfunnet har tradisjonelt vært patrilokalt, det vil si at ektefellene etablerer seg hos eller i nærheten av mannens familiegruppe. I et slikt perspektiv vil likhet mellom ektefellene være en sikkerhet for begge familier. Kvinnens familie vil ha kunnskap om mannen og hans families evne til å forsørge datteren deres, mens mannens familie vil føle seg sikre på at kvinnen vil kunne finne sin plass i sin nye familie og leve opp til forventningene som stilles til henne der. For stor forskjell mellom ektefellene og familiene deres vil i motsatt fall kunne føre til disharmoni og splid, ikke bare dem imellom, men innad i storfamiliene.

Algerie er et land med store sosiale forskjeller og sterk bevissthet rundt sosiale hierarkier. Også i et sosialt lagdelingsperspektiv er likhet mellom ektefellene viktig. I et sosialt lagdelt og hierarkisk oppbygd samfunn som det algeriske, er det maktpåliggende at ekteskapsforbindelser ikke krysser klasseskiller eller sosiale skiller, noe som ville være upassende for begge parter.

⁴ I revideringen av familieloven i 2005 ble det innført krav om helseattest ved inngåelse av ekteskap. Ifølge Ferhati (2007) tolker mange kravet om helseattest som et krav om bekreftelse på at kvinnen er jomfru (*certificat de virginité*).

6.3 EKTESKAPSALDER

Alder for å inngå ekteskap har økt sterkt i Algerie de siste tiårene. Mens gjennomsnittlig giftealder på 1960-tallet var rundt 18 år, er den i dag rundt 29 år for kvinner og 33 år for menn (Benyakoub 2017).⁵ Antallet personer, både menn og kvinner, som aldri gifter seg har også økt de siste tiårene (Ouadah-Bedidi & Saadi 2014, s. 14).

Den viktigste forklaringen på økt ekteskapsalder er manglende økonomiske ressurser og forsørgerevne hos menn. Et bryllup er svært kostbart og krever mange års sparing for dem som er så heldig å ha en inntekt. Når utgiftene til bryllupet er dekket, forventes mannen å forsørge sin familie og skaffe husvære, mat på bordet og å dekke andre løpende utgifter for familien. Høy arbeidsledighet, lavt lønnsnivå og særlig boligmangel gjør at mange menn ikke har de nødvendige økonomiske ressursene til å inngå ekteskap og forsørge en familie. Mange menn gifter seg derfor sent i livet, en del gifter seg aldri (Ouadah-Bedidi & Saadi 2014, s. 14).

Økt ekteskapsalder blant menn forplanter seg videre, og fører til at gjennomsnittlig alder for ekteskapsinngåelse også øker blant kvinner. Men kvinner og deres familier har også egne utgifter til ekteskapsinngåelsen, for eksempel til utstyr som hun skal ha med seg inn i ekteskapet, som det kan ta lang tid å tjene inn. Dersom det er mange søstre i en familie, kan det ta lang tid før familien får «hentet seg inn» økonomisk fra forrige bryllup, og det kan ta tid før familien har økonomisk rom til å betale for det neste. Men også andre faktorer, som for eksempel høyere utdannelsesnivå blant kvinner, bidrar til å økte alderen også for dem.

6.4 ALDERSFORSKJELL MELLOM EKTEFELLER

Ifølge Hammouda (2009) er aldersforskjellen mellom ektefellene rundt seks år i mannens favør, mens den etter Ouadah-Bedidi & Vallin (2003) er på tre år i mannens favør. Aldersforskjell i mannens favør er sterkt forankret i algerisk (og nordafrikansk) kultur, og reflekterer det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret som kjennetegner den algeriske familien. Som tidligere nevnt, er den algeriske familiestrukturen bygget på en patriarkalsk modell hvor kjønnsrollene er tydelig definert og komplementære. Mannen har forsørgeransvar for familien, mens kvinner har ansvar for barn og hjem. I dette perspektivet er det hensiktsmessig for en kvinne å gifte seg tidlig med tanke på fruktbarhet, mens mannens forsørgeregenskaper presumptivt øker med alderen.

Det er altså en klar forventning i algerisk kultur om at mannen skal være eldre enn kvinnen når de gifter seg. Ekteskap hvor kvinnen er eldre enn mannen, og særlig dersom hun er skilt og har barn, har lav status i en algerisk sammenheng.

I en algerisk sammenheng er ekteskapets sentrale hensikt å skape en legal ramme for familieetablering. Det finnes også en klar forventning om reproduksjon når ekteskap inngås, og ektefellenes sosiale posisjon er knyttet til rollene som henholdsvis far og forsørger og mor og omsorgsperson. I dette perspektivet er førstegangsekteskap med

⁵ Aldersforskjellen mellom kjønnene ved første inngåtte ekteskap varierer etter hvilken modell man anvender for å beregne den. Ouadah-Bedidi & Vallin (2003) kommer frem til en aldersforskjell på tre år i mannens favør. Modellen som brukes for å komme frem til denne aldersforskjellen kritiseres imidlertid av Hammouda (2009), som kommer frem til en gjennomsnittlig aldersforskjell på seks år når han bruker en annen modell. Uansett hvilken modell man legger til grunn for utregningen, er hovedpoenget at aldersforskjellen skal gå i mannens favør, noe som er sterkt forankret i algerisk kultur.

en kvinne over fruktbar alder svært uvanlig. Det er lite sannsynlig at en mann vil avstå fra å etablere egen familie for å gifte seg med en kvinne over fruktbar alder, og slike ekteskap synes først og fremst å forekomme i forbindelse med migrasjon, og ikke blant to algeriere som skal leve sammen i Algerie (konsulær kilde A, møte i Alger november 2017).

6.5 EKTESKAP MELLOM SLEKTNINGER

Ekteskap mellom slektninger er vanlig i hele Nord-Afrika, også i Algerie. Selv om omfanget av slike ekteskap er på vei ned, er fortsatt et av tre ekteskap mellom slektninger (Ouadah-Bedidi & Saadi 2014, s 19). I en nordafrikansk sammenheng er særlig krysekteskap (det vil si ekteskap mellom barn av søsken av ulikt kjønn) verdsatt.

Ekteskap med slektninger har først og fremst økonomiske årsaker, da ekteskap mellom (nære) slektninger bidrar til at eiendommer og annen formue ikke splittes opp, men beholdes i familien. Videre er ekteskap mellom slektninger motivert av å forsterke samhold og solidaritet innad i slekta. Ettersom familiebåndene innad i storfamilien fortsatt er sterke, er det avgjørende at ektefellene deler de samme verdiene og har de samme forventningene til ekteskap og samliv for å unngå konflikt.

Loven setter imidlertid grenser for visse typer ekteskap mellom slektninger. Slektninger i rett oppadgående og nedadgående linje kan ikke inngå ekteskap med hverandre, og en mann kan heller ikke inngå ekteskap med sin ektefelles særkullsbarn. En mann kan ikke være gift med to søstre samtidig. I tillegg er det forbud mot ekteskap mellom personer som er forbundet gjennom samme amme (Code de la famille 1984, kapittel II).⁶

6.6 VALG AV EKTEFELLE PÅ TVERS AV RELIGIØSE, SOSIOØKONOMISKE OG KULTURELLE NORMER

Med unntak av små religiøse minoriteter (kristne, jøder og noen muslimske minoriteter) som ifølge amerikanske myndigheter (U.S. Department of State 2016) utgjør mindre enn 1 % av den algeriske befolkningen, er algeriere sunnimuslimer. Ekteskap på tvers av religiøse skillelinjer er derfor sjelden en reell problemstilling i en algerisk sammenheng, og oppstår så godt som utelukkende i forbindelse med migrasjon. Algeriske kvinner har ikke anledning til å gifte seg med ikke-muslimske menn, og ekteskap mellom en algerisk kvinne og en ikke-muslimsk mann inngått i utlandet vil heller ikke kunne registreres i Algerie, uten at mannen fremlegger en bekreftelse på konvertering (CIDDEF, møte i Alger november 2017).

Ukonvensjonelle ekteskap, hvor ektefellene er ulike med hensyn til herkomst og sosioøkonomisk status, hvor aldersforskjellen går i kvinnens favør, eller som bryter med forventninger om mannens forsørgeregenskaper eller kvinnens evne til reproduksjon, blir sett på med skepsis av omgivelsene. I en algerisk sammenheng, hvor ønsket om migrasjon er sterkt hos mange, kan imidlertid de negative sidene ved et ukonvensjonelt ekteskap veies opp av mulighetene til å migrere (konsulær kilde A, møte i Alger november 2017).

⁶ Disse restriksjonene er forankret i islamsk tradisjon, jf. Schacht 1964, s. 162-163.

I lys av dette må viljen til å bryte med forventninger og normer om en passende ektefelle ses i forhold til hva man eventuelt kan oppnå ved å bryte dem. Ettersom utvandringspotensialet er stort, og veiene til legal migrasjon få, er familieetablering, enten med en utlending eller med en person med algerisk bakgrunn med oppholdstillatelse eller statsborgerskap i et europeisk land, en av få muligheter som algeriske borgere har til å etablere seg i Europa på lovlig vis.

I en slik kontekst kan ønsket om å migrere trumfe krav som vanligvis stilles til en passende ektefelle, med hensyn til alder, tidligere ekteskap, utdanning, herkomst, og så videre. Familie og omgangskrets kan i større grad akseptere forskjeller mellom ektefellene dersom ekteskapet gir mulighet for migrasjon, enn de ville dersom ektefellene skulle leve sammen i Algerie. I noen tilfeller kan familien selv ta initiativ til et ukonvensjonelt ekteskap dersom det gir mulighet til migrasjon, ettersom det å ha en slektning i et vestlig land vil gagne familien økonomisk.

7. FORLOVELSE

Forlovelse (*khutba*) innebærer kun en intensjon om å inngå ekteskap, og er ikke juridisk bindende. Begge parter kan derfor trekke seg fra forlovelsen uten at det får juridiske følger. Dersom det er mannen som bryter forlovelsen, kan han ikke kreve å få tilbake gavene han har gitt til sin forlovede. Dersom kvinnen bryter forlovelsen, må hun gi gavene, eller verdien av dem, tilbake (Code de la famille 1984, artikkel 4-6).

Forlovelsen markeres gjerne med et møte mellom de to familiene som skal forenes i ekteskap. Mannen og hans nærmeste slektninger besøker kvinnens hjem for å be hennes far om hennes hånd. De har med seg kaker eller andre søtsaker til brudens familie, eventuelt gaver til bruden. De to familiene blir enige om brudeprisen, fordelingen av utgiftene til bryllupsfeiringen og andre praktiske forhold.

Forlovelsen markeres med resitasjon av Koranens åpningsvers (*al-fatiha*), som seremonien har tatt sitt navn etter. I noen regioner markeres forlovelsen med en forlovelsesring (*khatim al-kalma*).⁷

7.1 HVOR LENGE ER DET VANLIG Å VÆRE FORLOVET FØR MAN GIFTER SEG?

Ekteskapsinngåelse er, i en algerisk kontekst, en prosess med mange elementer. Det kan gå forholdsvis lang tid mellom de ulike etappene (forlovelse, borgerlig vigsel, religiøs markering og bryllupsfest).

Det varierer hvor lang tid det tar mellom de ulike etappene som til sammen utgjør en ekteskapsinngåelse i en algeriske kontekst. Ettersom en ekteskapsinngåelse er kostbar og det er mange praktiske ting som skal ordnes før bryllupsfesten, er det vanlig at det tar en viss tid, minst ett år, før paret har vært gjennom alle etappene, fra forlovelse til bryllupsfest.

⁷ I realiteten kan en forlovelse være vanskelig å skille fra den religiøse seremonien i en ekteskapsinngåelse (se kapittel 10), ettersom resitasjon av *al-fatiha* oppfattes som det viktigste elementet i begge seremoniene. På grunn av dette har algeriske myndigheter gitt en instruks om at sivilt ekteskap må inngås før den religiøse seremonien kan gjennomføres. Imamen har derfor plikt til å be om å få se vigselsattesten før han gjennomfører den religiøse seremonien.

I tillegg er det en forventning om at paret skal kunne bosette seg i eget husvære, og gitt den akutte boligmangelen i Algerie kan det ta mange år på venteliste før man får hus eller leilighet. Det er derfor ikke uvanlig å være forlovet i flere år før man gifter seg (Benyakoub 2017).

8. BRUDEPRIS

Brudepris (*sadaq*) innebærer en overføring av verdier fra mannen (eller hans slektsgruppe) til kvinnen ved ekteskapsinngåelse. Brudeprisen er kvinnens særie, og hun kan disponere sin formue etter eget forgodtbefinnende. Brudeprisen fungerer blant annet som en forsikring for kvinnen ved skilsmisse eller dersom ektemannen dør.⁸

Brudeprisen er et av vilkårene for inngåelse av ekteskap og er dermed et obligatorisk element i en algerisk ekteskapsinngåelse. Uten at brudeprisen er avtalt, vil ikke ekteskapet være lovlig inngått i henhold til gjeldende lov (Code de la famille 1984, artikkel 9b). Dersom partene ikke blir enige om brudepris, skal en minstesats for brudepris (*sadaq al-mithl*) benyttes (artikkel 15).

Størrelsen på brudeprisen varierer sterkt, både mellom etniske grupper (arabere og berbere), etter geografisk tilhørighet og mellom sosiale grupper.

Dahl (1992, s. 65) viser til at brudeprisen i islam vanligvis fastsettes etter kriterier som sosial herkomst, alder, skjønnhet, rykte og pris for tidligere bortgiftede søstre. Slik er det også i Algerie. En «ideell» ekteskapskandidat (en ung kvinne som aldri har vært gift, fra en familie med et godt omdømme) vil normalt få en bedre brudepris enn en mindre attraktiv ekteskapskandidat innenfor samme etniske gruppe og sosiale sjikt.

I en algerisk sammenheng synes imidlertid ektefellenes etniske og/eller geografiske tilhørighet å være den viktigste enkeltfaktoren som avgjør brudeprisens størrelse. I sentrale deler av Algerie er brudeprisen på 200 000–300 000 dinarer (14 000–20 000 NOK), i tillegg til gullsmykker. I Oran-området vest i landet er den høyere, og den høyeste brudeprisen finner man, ifølge Bersali (2017), i de sørlige provinsene.

Men også andre forhold enn etnisitet og geografi kan ha innvirkning på brudeprisens størrelse. Rundt en femtedel av alle inngåtte ekteskap i Algerie er mellom slektninger, mange av dem mellom søskenbarn. Brudeprisen er ofte lavere når det er nært slektskap mellom ektefellene, ettersom verdiene uansett forblir i familien.

Studier av ekteskapsmønsteret til belgiske borgere med nordafrikansk bakgrunn (Descheemaeker et al. 2009, s. 34) viser at praksis rundt brudeprisen ofte endres i en migrasjonskontekst. Når en nordafrikansk kvinne gifter seg med en belgisk borger med nordafrikansk opprinnelse, faller gjerne brudeprisen bort. I det omvendte tilfellet, når en kvinne med nordafrikansk bakgrunn med et regulært opphold i Belgia gifter seg

⁸ Brudeprisen skiller seg således fra medgift, som defineres som den formue som en kvinnes foreldre eller slekt gir henne med inn i ekteskapet (SNL 2018). Det er heller ingen brudegave, ettersom den ikke er frivillig, men obligatorisk for at ekteskapet skal være lovlig inngått.

med en mann bosatt i Nord-Afrika, er brudeprisen ofte svært høy. Dette skyldes hovedsakelig det at ekteskapet muliggjør migrasjon.⁹

9. PROSEDYRER FOR EKTESKAPSINNGÅELSE

Etter endringen i familieloven i 2005 må ekteskapet inngås borgerlig (på rådhuset eller hos notar) for å være gyldig i lovens forstand (med ett unntak, se punkt 9.2). Det er svært utbredt, men altså ikke obligatorisk, med en religiøs markering av ekteskapsinngåelsen etter den borgerlige vielsen.

Myndighetene har instruert alle landets imamer om at de kun skal gjennomføre en religiøs markering dersom ektefellene har fremlagt dokumentasjon (vigselsattest eller familiebok) på at de fra før har inngått sivil ekteskap (CIDDEF 2013, s. 11). Dette er for å sikre at ekteskapet er juridisk gyldig før den religiøse markeringen gjennomføres.

9.1 BORGERLIG VIGSEL

Borgerlig vigsel kan inngås på to måter. Ektefellene kan enten inngå ekteskap på rådhuset (*daira*), eller de kan inngå ekteskap hos en notar, som så har en frist på tre dager til å registrere ekteskapet i folkeregisteret. Følgende vilkår må være oppfylt (CIDDEF 2013, s. 19):

- Ektefellenes sivilstand er ikke til hinder for å inngå ekteskap.
- Det foreligger ingen juridiske forhindringer til å inngå ekteskap (for eksempel visse typer slektskapsforhold mellom ektefellene).
- Ekteskapet inngås frivillig.
- Brudeprisen er fastsatt.
- Bruden er representert ved en verge.
- To muslimske vitner er tilstede.

For å inngå ekteskap og få utstedt en vigselsattest må følgende dokumentasjon fremlegges (Ministère de l'Intérieur, des Collectivités Locales, et de l'Aménagement du territoire 2016):

- Utskrift fra fødselsregister for begge ektefellene, ikke eldre enn tre måneder.
- Bostedsattest for én av ektefellene.
- Helseattest for begge ektefellene, ikke eldre enn tre måneder.
- ID-dokumenter for begge vitner.
- Dispensasjon for alderskravet fra en dommer, dersom mindreårig.

⁹ Det kan forekomme at ytelser, enten i form av materielle verdier eller arbeidskraft, fra ektemannen til kvinnen i forbindelse med ekteskap, ikke kontraktføres. Dette kan for eksempel være tilfelle i forbindelse med at ekteskapet hovedsakelig inngås for å gi den algeriske parten oppholdsgrunnlag i et vestlig land. Den kontraktsfestede brudeprisen kan i slike tilfeller settes moderat for ikke å vekke myndighetenes mistenksomhet, mens «brudeprisen» i realitet er mye høyere.

Personer som tjenestegjør i hæren eller sikkerhetsstyrkene må ha forhåndstillatelse fra militære myndigheter for å inngå ekteskap (Ministère de l'Intérieur, des Collectivités Locales, et de l'Aménagement du territoire 2016).

Den juridiske dokumentasjonen på at ekteskapet er gyldig inngått, er vigselfattesten (*acte de mariage*). De fleste vil også søke om familiebok.¹⁰ En algerisk ekteskapsinngåelse består av flere etapper, men det er dato for inngåelse av borgerlig vigsel som er den offisielle datoen for ekteskapsinngåelsen (Consulat Général de France à Alger u.å.).

Ektefellene setter opp en ektepakt, hvor de har anledning til å fastsette ulike forhold, for eksempel at kvinnen har rett til å ta arbeid utenfor hjemmet eller at mannen ikke kan inngå et polygamt ekteskap. Særlig er den ordinære formuesordningen i Algerie, men ektefellene kan kontraktsfeste felleseie for konkrete verdier i ektepakten (CIDDEF 2013, s. 31).

9.2 GODKJENNING AV SEDVANE EKTESKAP

Som nevnt over, skal det gjennomføres en borgerlig vigsel før en eventuell religiøs markering av ekteskapet kan finne sted. Det er imidlertid mulig å inngå et gyldig ekteskap uten en forutgående borgerlig vigsel, under visse omstendigheter og på visse vilkår.

Et ekteskap som er inngått i en religiøs seremoni som ligner på den som beskrives i kapittel 7 (forlovelse) kan gis rettsgyldighet og registreres i folkeregisteret etter at det er inngått. Ekteskapet, som omtales som et sedvaneekteskap (*mariage coutumier*) i lovens artikkel 6, er gyldig såfremt følgende vilkår er fylt:

- Det foreligger ingen ekteskaphindring (for eksempel lav alder, visse typer slektskap, osv.).
- De to ektefellene har samtykket til ekteskapet.
- To vitner og kvinnens verge var tilstede under vigselen.
- Brudepris var avtalt før vigselen.
- Det foreligger en ektepakt.

Dersom disse vilkårene er fylt, er ekteskapet ansett som gyldig hvis det i etterkant registreres i folkeregisteret. Ektefellene har fem dager på seg til å få ekteskapet offentlig anerkjent i folkeregisteret etter at vigselen har funnet sted. Etter fem dager må ekteskapet stadfestes gjennom en fastsettelsesdom i en domstol. Deretter kan ekteskapet registreres i folkeregisteret på vanlig måte, og er juridisk gyldig (CICADE 2016, s. 2-3). Prosessen med å gi sedvaneekteskap rettsgyldighet, er, ifølge Association algérienne de planification familiale (møte i Alger, november 2017), lang og omstendelig.

Slike sedvaneekteskap, som inngås med en religiøs seremoni uten forutgående borgerlig vigsel, er særlig utbredt i utkantstrøk hvor tradisjonell kultur står sterkt. I disse områdene har befolkningen historisk sett hatt liten kontakt med myndighetene,

¹⁰ Familiebok utstedes etter søknad etter den sivile vigselen, og er et viktig ID-dokument i algerisk dagligliv. Familieboken er et papirdokument i bokform som viser forbindelsene mellom familiemedlemmer (se Landinfo 2015a, s. 11-12 for mer informasjon om utstedelse av familiebok).

og det er ofte både upraktisk og dyrt å dra til nærmeste by for å ordne de juridiske og administrative sidene ved en ekteskapsinngåelse. Ekteskap feires etter tradisjonen, og er, både fra et religiøst og sosialt synspunkt, legitime og reelle. Registreringen av sedvaneekteskap skjer særlig i forbindelse med at paret får barn (K. Chekkat, møte i Alger november 2017).

9.3 STEDFORTREDEREKTESKAP

I forbindelse med endringen av familieloven i 2005, ble mulighet for å inngå ekteskap ved stedfortreder fjernet.

Imidlertid gjelder dette i praksis kun menns adgang til å gifte seg ved stedfortreder. Kvinner kan, i henhold til informasjon fra Algeries generalkonsulat i Paris (Consulat Général d'Algérie à Paris u.å.), forhåndssamtykke til ekteskap, og la en verge inngå ekteskap på hennes vegne i etterkant. I slike tilfeller er altså ikke kvinnen personlig tilstede under selve vigselen i Algerie, men representert ved sin verge, som fremlegger en samtykkeerklæring fra henne. For å få utstedt en slik samtykkeerklæring, må kvinnen og hennes verge møte personlig ved ambassaden, og fremlegge følgende dokumentasjon:

- vergens ID-dokumenter (ID-kort, pass)
- kvinnes ID-dokumenter (ID-kort, pass)
- kvinnens fødselsattest
- familiebok

9.4 EKTESKAP MED EN UTLENDING I ALGERIE

Ekteskap mellom en algerisk borger og en utlending i Algerie reguleres av rundskriv om utlendingers innreise og opphold i Algerie (DGSN u.å., s. 11-13).

Dersom én av partene ikke er algerisk borger, må paret innhente tillatelse til å inngå ekteskap fra *wali*¹¹ (prefekt) i det distriktet hvor ekteskapet skal inngås. Prefekten utsteder tillatelse på bakgrunn av undersøkelser og eventuelt intervju fra sikkerhetsstyrkene. Uten tillatelse fra prefekten kan ikke ekteskapet registreres i folkeregisteret. Den algeriske parten fremlegger fødselsattest, sivilstandsattest, bostedsattest og kopi av ID-dokument. Den utenlandske parten fremlegger sivilstandsattest, fødselsattest, kopi av pass eller oppholdstillatelse, eventuell bekreftelse på konvertering og eventuell tillatelse til å inngå ekteskap for borgere av land som krever det (DGSN u.å., s. 11-13).

9.5 REGISTRERING AV EKTESKAP INNGÅTT I NORGE

Algerie anerkjenner ekteskap inngått etter andre lands familielovgivning, såfremt den ikke står i direkte strid med algerisk ekteskapslovgivning. En algerisk borger som inngår ekteskap i Norge kan registrere ekteskapet ved Algeries ambassade i Oslo, og få familiebok (Algeries ambassade i Norge, møte i mai 2015). For å få ekteskapet skrevet inn i algerisk register, fremlegger ektefellene vigselfattest, algerisk ID-

¹¹ *Wali* brukes både for prefekt og verge på arabisk.

dokument (pass eller nasjonalt ID-kort), samt eventuell bekreftelse på konvertering til islam (Algeries ambassade i Norge 2015).

10. RELIGIØS MARKERING

Til tross for det viktige privatrettslige aspektet ved ekteskapsinngåelsen, med signering av ektepakt som det viktigste elementet, ønsker det store flertall av algeriere å bekrefte ekteskapsinngåelsen med en religiøs markering. Markeringen er altså, som tidligere nevnt, ikke obligatorisk, og har ingen rettsvirkning, slik den borgerlige vigselen har. Likevel anser de fleste algeriere den religiøse markeringen som den *egentlige* ekteskapsinngåelsen, og ekteskapet kan ikke fullbyrdes ved at partene innleder ekteskapelig samliv før vigselen er markert med en religiøs seremoni og gjort kjent for omverdenen gjennom bryllupsfesten (Association algérienne de la planification familiale, møte i Alger november 2017; Moussaoui 2010).¹²

Den religiøse seremonien foregår som regel ved at en imam eller annen religiøs autoritet kommer til brudens hjem. Han forsikrer seg om at ekteskapet inngås frivillig, holder en tale om kjærlighet og ekteskap, og leser al-fatiha, Koranens åpningsbønn. Det er heller ikke uvanlig at anledningen feires med mat, drikke og gaver.

11. MISYAR- OG MUT'A-EKTESKAP

Et ekteskap må, som tidligere nevnt, være inngått borgerlig og registrert i folkeregisteret for å være gyldig i lovens forstand, med unntak av såkalte sedvaneekteskap som på visse vilkår kan registreres i folkeregisteret i etterkant.

Likevel velger en del å inngå ulike typer religiøse ekteskap uten en forutgående borgerlig vigsel. Slike ekteskap er ikke gyldige i lovens forstand, og vil ikke gi noen rettsvirkning, i form av vederlag ved skilsmisse, arverettigheter for eventuelle barn, eller lignende. Men ettersom vilkårene for ekteskapsinngåelse i klassisk shariarett (samtykke fra begge ektefeller, verge for kvinnen, brudepris og offentlig kunngjøring) er fylt, anses ekteskapet som gyldig fra et religiøst synspunkt.

Motivet for å inngå slike religiøse ekteskap kan være mange, men i de fleste tilfeller er motivet å legalisere seksuelle forbindelser som ellers ville være forbudt (alle utenomekteskapelige seksuelle forbindelser (*zina*) er forbudt i henhold til religiøse normer).

¹² En konsulær kilde fra et vestlig land som tar imot mange søknader om familieetablering med personer fra Algerie (konsulær kilde B, møte i Alger november 2017) opplyser at i forbindelse med søknad om familieetablering mellom en borger av dette landet (ofte med algerisk familiebakgrunn) og en algerisk part, er det vanlig at den algeriske parten krever å vente med den religiøse ekteskapsinngåelsen til oppholdstillatelsen er innvilget. Dette er en forsikring for den algeriske parten, i tilfelle han eller hun likevel ikke får oppholdstillatelse. Dette viser hvor viktig den religiøse ekteskapsinngåelsen er, og at den, for de fleste algeriere, utgjør den *egentlige* ekteskapsinngåelsen, mens den borgerlige vigselen er en formalitet, om enn obligatorisk fra et juridisk synspunkt.

I motsetning til hva som er tilfelle ved inngåelse av et sedvaneekteskap, som kan registreres offentlig i ettertid, er ikke hensikten med slike religiøst inngåtte ekteskap å etablere en felles husholdning eller familie med ektefellen. Hensikten er, som tidligere nevnt, å legitimere, sett fra religionens side, ulovlige seksuelle relasjoner.

Ettersom misyar-ekteskap og mut'a-ekteskap ikke er gyldige i lovens forstand, og ikke kan dokumenteres med vigselsattest, har kvinner ingen rettigheter ved samlivsbrudd eller dersom ektefellen dør, og eventuelle barn har ingen arverettigheter. Både myndighetene og kvinneorganisasjoner advarer derfor mot slike ekteskap. Ettersom denne samlivsformen gir svake rettigheter for kvinner, har myndighetene instruert landets religiøse ledere om at de skal foreta den religiøse seremonien først *etter* at den borgerlige vigselen har funnet sted (Moussaoui 2010).

11.1 MISYAR-EKTESKAP

Den vanligste typen religiøse ekteskap i en algerisk sammenheng er såkalte *misyar*-ekteskap, ofte oversatt med «reise-ekteskap». Slike ekteskap er inngått etter reglene i sharia, og er derfor gyldige, sett fra et religiøst synspunkt, men altså ikke fra et juridisk synspunkt.

Hensikten med å inngå et misyar-ekteskap er, ifølge Moussaoui (2010), mange. En del menn bruker denne typen ekteskap som et middel til å omgå de juridiske og økonomiske forpliktelsene som en mann har ved polygami (se kapittel 13). Etter endringen i familieloven i 2005, ble vilkårene for å inngå polygame ekteskap strammet inn. Dommeren skal vurdere hvorvidt mannen er i stand til å forsørge mer enn én ektefelle, og dersom han ikke kan det, vil dommeren avslå. Dette innebærer at en mann som av økonomiske eller andre årsaker ikke ville fått forhåndstillatelse fra en dommer til å inngå et polygamt ekteskap, kan få tillatelse etter et *fait accompli*, blant annet ut fra en vurdering av barnets beste dersom paret får barn (Moussaoui 2010).

Et annet motiv for å inngå et misyar-ekteskap er å unndra seg økonomiske forpliktelser ved skilsmisse. Ettersom mannen etter loven har plikt til å betale barnebidrag og husvære for sin fraskilte ektefelle, er et slikt ekteskap en mulighet for mannen til å inngå et nytt forhold uten å måtte følge opp de økonomiske forpliktelsene han har ved skilsmisse (Moussaoui 2010).

Men misyar-ekteskap kan også, selv om det trolig er mer uvanlig, inngås etter initiativ fra kvinnen. Skilte kvinner, enker eller andre kvinner som ønsker samliv med en mann uten de juridiske og sosiale forpliktelsene et ekteskap medfører, eller som ønsker et seksualliv uten å gå på akkord med egne religiøse verdier, kan inngå et religiøst ekteskap og således unngå den personlige og/eller sosiale belastningen det kan medføre å ha utenomekteskapelige seksuelle relasjoner.

11.2 MUT'A-EKTESKAP

En annen type religiøst inngåtte ekteskap er såkalte *mut'a*-ekteskap («gledesekteskap»). Mut'a-ekteskap skiller seg fra misyar-ekteskap ved at ekteskapet er temporært og oppløses på et forhåndsbestemt, kontraktfestet tidspunkt. Mut'a-ekteskap har fått en viss utbredelse ved algeriske studiesteder, særlig i islamistisk orienterte studentmiljøer med interesse for shia-islam, men omfanget er trolig begrenset (Moussaoui 2010).

12. BRYLLUPSFEIRING

Bryllupsfeiringen – og særlig bryllupsfesten – er svært viktig i en algerisk sammenheng. Selv om ektefellene, i lovens forstand, er gift idet de inngår borgerlig vigsel, og anses som gift fra en religiøs synsvinkel etter at de har gått gjennom den religiøse markeringen, markerer bryllupsfesten den *sosiale* dimensjonen av ekteskapet. Først når ekteskapet er gjort offentlig kjent gjennom bryllupsfesten, er ekteskapet gyldig i sosial forstand, og ektefellene kan begynne sitt ekteskapelige samliv.

Bryllupsfestens form og innhold varierer etter lokale tradisjoner og sosiale sjikt. Likevel gjenfinner man en del elementer på tvers av lokale og sosioøkonomiske forskjeller, ikke bare i algerisk ekteskapstradisjon, men i den nordafrikanske som sådan.¹³

Tidligere kunne bryllupsfesten vare i en uke eller mer, men i dag er det vanlig at festen feires over tre dager, gjerne torsdag, fredag og lørdag.

12.1 HAMMAM- OG HENNAFEST

Bryllupsfeiringen innledes med at brudens kvinnelige slektninger tar bruden med på et *hammam*, et offentlig bad. Badet er reservert for anledningen, og før bruden gjør sin entré er det vanlig at følget hennes gjør lokalet klart for feiringen med levende lys og røkelse for å drive ut onde ånder. Gjennom ulike behandlinger av hud og hår med leire og tradisjonell såpe, gjør bruden seg vakker til bryllupsfesten. Hammam-besøket har også en viktig rituell funksjon som renselse før feiringen. Kvelden avsluttes ofte med en fest for brudens kvinnelige familie og venner.

Neste etappe i feiringen er henna-festen. Også denne delen av feiringen foregår sammen med kvinnelig slektninger og venner, ofte hjemme hos bruden eller hos noen av hennes nærmeste. Bruden får dekorert hender og føtter med henna av en spesialist kalt *naqqasha*. Det er sang og dans, og te og kaker blir servert. Eldre, gifte kvinner gir bruden råd om ekteskap og samliv. Kvinnene gjør i stand brudekista, som består av ulike eksklusive stoffer, parfyme, nattøy og lignende. Henna-festen antas å gi hell og lykke og fruktbarhet i ekteskapet.

Mennene har ofte en egen fest når kvinnene feirer hammam- og hennafest.

12.2 BRYLLUPSFEIEN

Den siste, og viktigste etappen i bryllupsfeiringen er bryllupsfesten. Festen er en stor begivenhet, og det forventes at festen skal være storslagen.

Det er vanligvis mange gjester i et algerisk bryllup, både storfamilie, venner, naboer og annet nettverk inviteres til bryllupsfesten. Festen foregår hos brudgommens foreldre, i et selskapslokale eller ute i friluft, ettersom sommeren er bryllupssesong i Algerie. Det er viktig å fremstå som et generøst vertskap, og det serveres festmat som grillet lam, couscous, frukt og kaker.

Mannen henter kvinnen i hennes familiehem og tar henne med til festen. Ektefellene ankommer festen i en bilkortesje, og blir tatt imot med gledeshyl, musikk og applaus.

¹³ Se Landinfo 2017 for ekteskapstradisjoner i Marokko og Landinfo 2013 for ekteskapstradisjoner i Tunisia.

Bruden, som ofte skifter antrekk flere ganger i løpet av festen, og brudgommen, som enten er kledd i dress eller i et tradisjonelt antrekk, sitter på brudestoler, hvor de blir beundret av gjestene.

Dans og musikk, enten med DJ eller tradisjonelle musikere, og ofte begge deler, er helt sentrale elementer i feiringen. Festen kan være kjønnsdelt, men trenger ikke å være det. Ofte er kvinner og menn til stede på samme fest, men oppholder seg i ulike deler av lokalet. Barn er ofte med på festen, og danser med de voksne.

Mot slutten av festen drar kvinnen til mannens hjem for å tilbringe natten der. Svigermor tilbyr bruden melk, dadler og gaver når hun ankommer. Bryllupsfeiringen avsluttes gjerne med en middag for brudens foreldre.

Algeriske bryllupsfester skal høres og ses. Gledeshyl, applaus og tuting med bilhorn gjør at festen høres i hele nabolaget. Fyrverkeri, kinaputter og bengalske lys gjør festen synlig for omgivelsene. Det er viktig at festen både ses og høres, ettersom den fungerer som offentlig kunngjøring av ektefellenes endring av sivilstand.

12.3 UTGIFTER TIL BRYLLUPSFEIRINGEN

Det er en allmenn oppfatning at utgiftene til bryllupsfeiringen nærmest har eksplodert de siste årene. Bersali (2017) antyder at et gjennomsnittlig bryllup i urbane områder i Algerie i dag koster rundt 1,5 millioner algeriske dinarer (rundt 100 000 NOK). AFP (2017) opplyser at selv et beskjedent bryllup koster minimum 1,2 millioner algeriske dinarer (80 000 NOK). En velinformert konsulær kilde (konsulær kilde A, møte i Alger november 2017) bekrefter at bryllupsfeiringen koster «enormt mye», uten at de presiserer et nøyaktig kostnadsnivå. Benyacoub (2017) på sin side beskriver utgiftene som «urimelig høye».

Utgiftene til et bryllup overstiger langt på vei de økonomiske ressurser den enkelte familie har til disposisjon, men press fra familie og øvrige omgivelser gjør at alle gjør sitt ytterste for å møte de høye forventningene. Et storslagent bryllup vitner om velstand, et beskjedent bryllup vitner om sosialt og økonomisk nederlag. Alle ønsker derfor å ha en bryllupsfest som overgår de økonomiske ressursene man har, for å gi inntrykk av velstand og overflod, og på den måten øke sin sosiale status:

Kultur og økonomiske forhold for unge algeriere kan forklare hvorfor alderen for å inngå ekteskap har økt. [...] Ekteskapsinngåelsen foregår etappevis, og hver etappe har sine utgifter. Det tar de kommende ektefellene og familiene deres månedsvis med sparing for å dekke utgiftene til bryllupsfeiringen, fra forlovelse via brudekista til den store bryllupsfesten. «Alt koster penger, og ved en slik anledning vil familien vise hvor velstående og sosialt vellykkede de er, selv om de blir nødt til å sette seg i gjeld for å unngå kritikk fra omgivelsene og nabolaget» (Benyacoub 2017, Landinfos oversettelse).

Leie av festlokale, dekorasjoner, orkester og/eller DJ, flere festantrekk for de to ektefellene, bryllupskortesje og videofotograf koster langt mer enn det en familie kan betale, selv med oppsparte midler. Oppgaver som tidligere ble utført av familiens kvinner, som matlaging og servering, er i dag ofte betalingstjenester, noe som bidrar til å øke kostnadene ytterligere. Motefenomener, gjerne importert fra nabolandene, som for eksempel bruk av brudetrone til å presentere bruden for gjestene, eller leie av tjenestene til en *naggafa* (en bryllupsplanlegger eller -hjelper), er også med på å øke utgiftene kraftig (Beratto 2017; Bersali 2017; Chenaoui 2017).

Men ettersom prisnivået for bryllupsfeiringen, særlig leie av lokaler, har vært sterkt økende de siste årene, ser man nå, ifølge Benyacoub (2017), en viss tendens til at flere begynner å arrangere bryllupsfesten i private hjem, med hjemmelaget mat og hjelp fra familie og venner. Ved noen tilfeller har det også blitt organisert kollektive brylluper for fattige som ikke har mulighet til å betale bryllupsutgiftene selv (AFP 2017).

Fordelingen av utgiftene til bryllupsfeiringen mellom de to familiene er, som brudeprisen, gjenstand for forhandlinger. Det har vært vanlig at mannen og hans familie har bekostet mesteparten av utgiftene til bryllupsfeiringen, men det er like vanlig i dag at familiene deler på utgiftene. Men om de to familiene deler på utgiftene til selve feiringen, er mannen forsørger og må kunne betale for bolig og løpende utgifter før han i det hele tatt kan tenke på å gifte seg.

12.3.1 Finnes det grunner til å ikke ha bryllupsfest?

Bryllupsfeiringen har en viktig lysingsfunksjon i en algerisk sammenheng (CIDDEF, møte i Alger november 2017). Paret anses først som gift av omgivelsene etter bryllupsfesten, som nettopp på grunn av den lysingsfunksjonen den har, er svært synlig og hørbar. Ettersom feiringen har en lysningsfunksjon, er det i folks øyne noe tvilsomt over ekteskap som ikke markeres med en fest. Neddempete bryllupsfester med få gjester er også sjeldent i Algerie, nettopp av samme grunn.

Dersom en sørgelig hendelse, som sykdom eller dødsfall, inntreffer i familien, er det ikke vanlig å avlyse bryllupsfesten.¹⁴ Feiringen er ofte planlagt lang tid i forveien, og forskudd for selskapslokale, catering, orkester og annet er allerede betalt. Av respekt for den syke eller døde kan man likevel dempe festen noe.

¹⁴ I henhold til muslimsk tradisjon, skal den døde begraves hurtigst mulig, helst samme dag, etter at kroppen er rituelt vasket og omsvøpet av et klede. Koranen slår fast at det enkelte menneskets død bestemmes av Gud, og døden er derfor skjebnebestemt. Sørgeperioden er kort, maksimalt tre dager, bortsett fra at den kvinnelige ektefellen må gjennomgå en venteperiode på tre måneder (*'idda*) før hun kan inngå nytt ekteskap.

Brudesalong i Alger sentrum (foto: Anne Moseng Knutsen).

13. FLERGIFTE (POLYGAMI)

En mann har etter loven, på visse vilkår, rett til å gifte seg med inntil fire kvinner (Code de la famille 1984, artikkel 8).

Før 2005 var det tilstrekkelig at mannen informerte sin ektefelle om at han ønsket å gifte seg med en ny kvinne. Etter endringen av familieloven i 2005 må mannen få tillatelse fra sin nåværende og kommende ektefelle til å inngå nytt ekteskap.

Han må også få forhåndstillatelse fra en dommer. For å få en slik tillatelse, må han ha en gyldig grunn, for eksempel at ektefellen er steril eller bevegelseshemmet. Han må også dokumentere at han har tilstrekkelige økonomiske ressurser til å forsørge to husholdninger. Dersom dommeren er i tvil om mannens forsørgerevne, kan han forordne et hjemmebesøk for å kartlegge forholdene. Dersom dommeren er i tvil om at mannen har informert nåværende og kommende ektefelle, kan han innkalle dem til sitt kontor for å fastslå at de samtykker til ekteskapet (CIDDEF 2013, s. 15).

Utbredelsen av polygame ekteskap har aldri vært spesielt stor i Algerie, og har sunket til under 1 % av alle inngåtte ekteskap. Imidlertid må man anta at såkalt «skjult» polygami, det vil si at en mann inngår ekteskap med mer enn én kvinne uten forhåndsgodkjennelse fra en dommer, er forholdsvis utbredt, uten at det er mulig å anslå det reelle omfanget. En av de viktigste årsakene til slik «skjult polygami» er, som nevnt i kapittel 11, å unngå å betale vederlag ved skilsmisse (Moussaoui 2010).

Det finnes eksempler på at menn som ikke fyller vilkårene for polygami gifter seg på nytt med en ny kvinne uten å skille seg fra sin ektefelle, blant annet gjennom å fremlegge en falsk bostedsattest. Dersom hans ektefelle kan dokumentere at mannen har løyet eller svindlet, har hun krav på skilsmisse (CIDDEF 2013, s. 16).

14. EKTESKAP MED MINDREÅRIGE

Nedre alder for å inngå ekteskap er 19 år for begge kjønn (Code de la Famille 1984, artikkel 7).

Dersom en jente eller gutt under myndighetsalder (19 år) ønsker å inngå ekteskap, må vedkommende ha samtykke både fra verge og en dommer. Dommeren skal kun gi tillatelse til å avvike fra alderskravet dersom det finnes sterke grunner til å inngå ekteskap. Det er forbudt å gifte bort en mindreårig person som man er verge for, uten vedkommendes eksplisitte samtykke (Code de la famille 1984, artikkel 13).

Det reelle omfanget av ekteskap som involverer mindreårige er ukjent. Ifølge en undersøkelse gjennomført av algeriske sosialmyndigheter i samarbeid med UNICEF og FNs befolkningsfond og analysert av CIDDEF (som sitert i Taouint 2017), ble 4,2 % av kvinnene i rurale områder og 2,2 % i urbane områder, unntatt hovedstaden Alger, gift før fylte 19 år. I Alger ble det registrert 59 ekteskap med en mindreårig i perioden 2012 til 2016. Det er særlig kvinner i rurale områder, særlig i Oran-regionen og i sør, med ingen eller lite skolegang, som oftest gifter seg som mindreårig (CGRA 2016, s. 16).

Mange sedvaneekteskap (se punkt 9.2) involverer mindreårige, og blir først registrert hos myndighetene når jenta fyller 19 år. Sedvaneekteskap kan derfor være en måte å omgå alderskravet ved ekteskapsinngåelse (journalist M. Kezzar, som gjengitt i CGRA 2016, s. 13). Det er derfor vanskelig å vurdere det reelle omfanget av ekteskap som involverer mindreårige, fordi det kun er tilfeller hvor ekteparet har fått samtykke fra en dommer til å avvike fra alderskravet som blir registrert i offentlig statistikk. Det finnes derfor heller ikke tilgjengelige tall på aldersforskjellen mellom den mindreårige parten og ektefellen ved ekteskapsinngåelse.

15. SKILSMISSE

I henhold til islamsk tradisjon og rettspraksis er skilsmisse uheldig og bør unngås, men er like fullt tillatt. Ifølge profeten Muhammad er skilsmisse det mest mislikte av alle de ting Gud har tillatt (Eggen 2010).

Familieloven gir både kvinner og menn anledning til å søke om og oppnå skilsmisse, men menn har en lettere adgang enn kvinner. Det finnes fire ulike typer skilsmisse (CIDDEF 2013, s. 34- 41; Code de la famille 1984):

- Ved gjensidig samtykke – felles søknad om skilsmisse, eller søknad fra en av partene som aksepteres av den andre parten (artikkel 48).
- Etter initiativ fra mannen – mannen skiller seg, ensidig og uten begrunnelse, fra kvinnen (artikkel 52).
- Etter initiativ fra kvinnen – på bakgrunn av ti ulike årsaker, hvorav blant annet at mannen ikke oppfyller sin forsørgerplikt, at han lider av sterilitet eller impotens, eller at han er fraværende uten grunn i mer enn ett år (artikkel 53).
- *Khul'* – kvinnen skiller seg, uten at samtykke fra ektefellen er nødvendig, mot å gi ham økonomisk kompensasjon som erstatning for brudeprisen (artikkel 54).

Krav om skilsmisse reises for domstolen, og skilsmisse gis i form av en dom. Det er obligatorisk med megling før retten avgir skilsmisседом, som skal foreligge senest innen tre måneder etter at begjæring om skilsmisse er levert. Skilsmissen blir automatisk ført inn i folkeregisteret.

En skilsmisседом er endelig, og kan ikke ankes, i motsetning til dommer som relaterer seg til skilsmissens virkning, som skilsmissevederlag, barnebidrag og omsorg for barn (CIDDEF 2013, s. 40).

I henhold til informasjon fra algeriske myndigheter (som sitert i APS 2018) var skilsmissestatistikken på 19,54 % i 2017 (68 000 skilsmisser mot 349 544 inngåtte ekteskap samme år).

15.1 SKILSMISSEVEDERLAG OG BARNEBIDRAG

Særeie er normalordningen når det gjelder ektefellers formuesforhold, og trer inn automatisk når partene gifter seg. Ektefellene kan imidlertid kontraktsfeste felleseie for konkrete verdier i ektepakten, eller i senere kontrakter (CIDDEF 2013, s. 31).

Hvorvidt kvinnen har krav på vederlag og/eller underholdsbidrag (*nafaqa*) etter skilsmisse, kommer i stor grad an på hvorvidt skilsmissen kommer etter initiativ fra henne selv, eller fra mannen.

Dersom far ikke er tilkjent omsorg for barnet etter skilsmisse (noe han sjelden blir, se punkt 15.2), har han bidragsplikt for sine barn. Bidragsplikten for sønner varer frem til myndighetsalder (19 år) og for døtre frem til de gifter seg eller kan forsørge seg selv. Bidraget regnes ut på grunnlag av fars økonomiske ressurser og revideres et år etter skilsmissen (Code de la famille 1984, artikkel 75). Far har også plikt til å betale utgiftene til bolig for sin fraskilte ektefelle og felles barn (artikkel 72).

I teorien har kvinner med omsorg for barn altså krav på bidrag fra far. I realiteten får mor og barn sjelden det de har krav på (Algerie Focus 2014). Derfor etablerte algeriske

myndigheter et nasjonalt bidragsfond (Fonds de pension alimentaire) i 2014. Ifølge Khaldoun-Arab (2016) eksisterer fondet kun på papiret, mens algeriske myndigheter opplyser at 913 kvinner og 1867 barn har fått bistand fra fondet siden det ble etablert. Skilte kvinner med omsorg for barn må derfor i all hovedsak forsørge seg selv, eller få hjelp av sin egen familie. Fattigdom er derfor et stort problem blant skilte kvinner med omsorg for barn.

15.2 BARNEFORDELING

Kvinnen tilkjennes nærmest uten unntak omsorgen for barn etter skilsmisse (Djerbal 2016).

Loven presiserer rekkefølgen på personer som skal gis omsorg for barn etter skilsmisse. I henhold til familieloven artikkel 64 går omsorgen først til mor. Dersom mor av en eller annen grunn ikke kan – eller ønsker – omsorgen, går den til far. Dersom heller ikke han kan eller vil, går oppgaven videre til mormor, deretter farmor, mors søster og til slutt fars søster. Den som får daglig omsorg for et barn må være fysisk og psykisk egnet for oppgaven. Eventuell uegnethet må dokumenteres i domstolen.

Algerisk lovgivning opererer ikke med begrepet «foreldreansvar», kun juridisk vergemål (*wilaya*) og daglig omsorg (*hadana*). Etter endringen i familieloven i 2005, vil den som har omsorgen for barnet automatisk bli barnets juridiske verge (Code de la famille 1984, artikkel 87). Forelderen som ikke har omsorg for barnet, har krav på samvær.

Dersom mor gifter seg igjen med en person som ikke har et slektskapsforhold til barnet, kan hun miste hun omsorgen. Selv om dette er lovfestet (artikkel 66), kommer bestemmelsen sjelden til anvendelse ettersom rettens vurdering av barnets beste veier tyngre (APS 2018). Likevel er bestemmelsen med på å skremme skilte kvinner fra å gifte seg på nytt, ettersom de frykter å miste omsorgen for barna sine. Kvinner gifter seg derfor sjeldent på nytt etter skilsmisse, i motsetning til menn (CIDDEF, møte i Alger november 2017).

15.3 SKILTE KVINNERS SOSIALE POSISJON

Som nevnt over, er skilsmisseraten i Algerie på rundt 20 %. Skilsmisse er derfor ikke uvanlig i en algerisk sammenheng.

Holdninger til skilte kvinner vil variere etter geografisk område, sosial gruppe og familiens verdigrunnlag. Også individuelle omstendigheter, for eksempel hvorvidt kvinnen tillegges ansvar for skilsmissen, vil kunne innvirke på omgivelsenes holdninger til kvinnen. Ulike familier har ulikt konfliktnivå ved skilsmisse, fra uproblematisk skilsmisser basert på gjensidig samtykke, til opprivende konflikter som går over mange år.

Å ha status som skilt kvinne er ikke gunstig sosialt sett, men ettersom skilsmisse har blitt stadig vanligere de siste tiårene er det heller ikke lenger noen ensidig negativ sosial status. Utfordringene som skilte kvinner står overfor er mer knyttet til økonomisk situasjon enn tap av sosial status. Skilte kvinner kan leie eller eie bolig, ta lønnet arbeid eller etablere egen virksomhet og administrere eget liv, men de må forholde seg til samme utfordrende bolig- og arbeidsmarked som andre algeriere.

16. REFERANSER

16.1 SKRIFTLIGE KILDER

- Addi, L. (2005). Femme, famille et lien social en Algérie. I : Kian-Thiebaut, A. & Lader-Fouladi, M. (eds). *Famille et mutations socio-politiques. L'approche culturaliste à l'épreuve*. Paris : Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, 71-87. Tilgjengelig fra <https://halshs.archives-ouvertes.fr/file/index/docid/398641/filename/index.html> [lastet ned 4. januar 2018]
- AFP, dvs. Agence France Presse (2017, 3. januar). Algérie : des mariages collectifs pour convoler malgré la pauvreté. *Le Figaro*. Tilgjengelig via <http://madame.lefigaro.fr/societe/en-algerie-des-mariages-collectifs-pour-convoler-malgre-la-pauvrete-030117-128865> [lastet ned 26. januar 2018]
- Algérie Focus (2014, 11. desember). Algérie : seules 2500 femmes divorcées bénéficient de la pension alimentaire. *Algérie Focus*. Tilgjengelig fra <http://www.algerie-focus.com/2014/12/seules-2500-femmes-divorcees-beneficient-de-la-pension-alimentaire/> [lastet ned 8. februar 2018]
- Algérielle (2016, 12. juli). Virginité en Algérie: un sujet tabou. *Algérielle*. Tilgjengelig fra <http://www.algerielle.com/societe/ma-vie-en-algerie/1579-virginite-en-algerie-un-sujet-tabou.html> [lastet ned 17. januar 2018]
- Algeries ambassade i Norge (2015, 15. desember). *Transcription*. Oslo: Algeries ambassade i Norge. Tilgjengelig fra <https://algerianembassy.no/2015-12-15-22-49-48/transcription-des-actes-d-etat-civil> [lastet ned 30. januar 2018]
- APS, dvs. Algérie Presse Service (2018, 5. januar). Louh: plus de 68.000 cas de divorce enregistrés en 2017. APS. Tilgjengelig fra <http://www.aps.dz/societe/67901-louh-plus-de-68-000-cas-de-divorce-enregistres-en-2017> [lastet ned 13. februar 2018]
- Barraud, E. (2010). La filiation légitime à l'épreuve des mutations sociales au Maghreb. *Droit et Cultures*, 59(1), 255-282. Tilgjengelig fra <http://journals.openedition.org/droitcultures/2118> [lastet ned 13. februar 2018]
- Benyakoub, E. M. (2017, 25. august). Mariage tardif : Le poids des contraintes sociales et des traditions. *El Watan*. [Elektronisk abonnementsstjeneste, lastet ned 8. januar 2018]
- Beratto, L. (2017, 28. juli). En Algérie, on se marie sur un trône. *Radio France Internationale*. Tilgjengelig fra <http://www.rfi.fr/afrique/20170725-tendances-algerie-mariage-trone-rafda-mode> [lastet ned 21. september 2017]
- Bersali, A. (2017, 8. juli). Mariages en Algérie: Goût du luxe et folles dépenses. *El Watan*. Tilgjengelig via http://www.algeria-watch.org/fr/article/eco/soc/mariages_en_algerie.htm [lastet ned 22. september 2017]
- Chenaoui, Z. (2017, 18. juli). Les folles dépenses des mariages en Algérie. *Le Monde*. Tilgjengelig fra http://www.lemonde.fr/afrique/article/2017/07/18/en-algerie-les-folles-depenses-des-mariages_5162030_3212.html [lastet ned 22. januar 2018]
- CICADE, dvs. Centre pour l'Initiative Citoyenne & l'Accès au(x) Droit(s) des Exclus (2016). *Le mariage en droit algérien*. Montpellier: CICADE. Tilgjengelig fra <http://www.cicade.org/wp-content/uploads/2015/07/Le-mariage-en-droit-algerien.pdf> [lastet ned 29. januar 2018]
- CIDDEF, dvs. Centre d'Information et de Documentation sur les Droits de l'Enfant et de la Femme (2013). *Guide amendements Code de la famille*. Alger: CIDDEF.
- CGRA, dvs. Commissariat général aux réfugiés et aux apatrides (2016, 16. november). *Algeria. Forced Marriage*. Brussel: Cedoca. Tilgjengelig fra http://www.cgrs.be/sites/default/files/rapporten/coi_focus_algeria_forced_marriage_20161116.pdf [lastet ned 6. februar 2018]

- [Code de la Famille] (1984). *Loi N° 84-11 du 09 juin 1984 portant code de la famille, modifiée et complétée*. Alger : République Algérienne Démocratique et Populaire. Tilgjengelig fra <http://www.joradp.dz/trv/ffam.pdf> [lastet ned 19. september 2017].
- Consulat Général d'Algérie à Paris (u.å.). *Certificat de consentement au mariage*. Paris: Consulat Général d'Algérie à Paris. Tilgjengelig fra <http://www.consulat-paris-algerie.fr/etat-civil/certificat-consentement-au-mariage/> [lastet ned 25. september 2017]
- Consulat Général de France à Alger (u.å.). *Questions fréquentes relatives au mariage*. Alger: Consulat Général d'Algérie à Paris. Tilgjengelig fra <https://alger.consulfrance.org/Questions-frequentes-relatives-au-2666> [lastet ned 13. februar 2018]
- Dahl, T. s. (1992). *Den muslimske familie*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Descheemaeker, L., Heyse, P. & Wets, J. (2009). *Choix de la conjointe et mariage des hommes allochtones. Une analyse quantitative et qualitative du processus de choix de la conjointe et du mariage des hommes marocains, turcs et sikhs*. Brussel: Institut pour l'égalité des femmes et des hommes. Tilgjengelig fra http://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/29%20-%20Rapport%20Choix%20de%20la%20conjointe_FR.pdf [lastet ned 13. februar 2018]
- DGSN, dvs. Direction Générale de la Sûreté Nationale (u.å.). *Guide étranger*. Alger: DGSN. Tilgjengelig fra http://www.dgsn.dz/IMG/pdf/guide_etranger.pdf [lastet ned 7. februar 2018]
- Djerbal, D. (2016, 13. februar). «Dans 95% des divorces, la mère a la garde des enfants quelle que soit sa situation matérielle». *El Watan*. Tilgjengelig fra http://www.algeria-watch.de/fr/article/eco/soc/fonds_nafaqa_bloque.htm [lastet ned 8. februar 2018]
- Eggen, N. (2010, 16. februar). Skilsmisse i islam? *Islam.no*. Tilgjengelig fra http://www.islam.no/faq_480_43_8531.aspx [lastet ned 8. februar 2018]
- Ferhati, B. (2007). Les clôtures symboliques des Algériennes : la virginité ou l'honneur social en question. *Clio. Femmes, Genre, Histoire*, 26, 169-180. Tilgjengelig fra <http://journals.openedition.org/clio/6452> [lastet ned 17. januar 2018]
- Hamel, C., Lhommeau, B. Pailhé, A. & Samtelli, E. (2013, januar). *Rencontrer son conjoint dans un espace multiculturel et international*. Paris : Institut National d'Etudes Démographiques. Tilgjengelig fra <https://www.ined.fr/fr/publications/document-travail/rencontrer-conjoint-espace-multiculturel-international/> [lastet ned 15. januar 2018]
- Hammouda, N. (2009). *Age moyen au premier mariage et écart entre époux : Quelles méthodes d'estimation adopter dans le cas algérien ?* [s.l.]: [s.n.]. Tilgjengelig via https://www.researchgate.net/publication/264787918_AGE_MOYEN_AU_PREMIER_MARIAGE_ET_ECART_D%27AGE_ENTRE_EPOUX_QUELLES_METHODES_D%27ESTIMATION_ADOPTER_DANS_LE_CAS_ALGERIEN [lastet ned 22. januar 2018]
- Huffington Post Maghreb (2017, 12. august). Le taux de chômage en Algérie a atteint 12,3 % en avril 2017. *Huffington Post Maghreb*. Tilgjengelig fra http://www.huffpostmaghreb.com/2017/08/12/taux-de-chomage-algerie-hausse_n_17735676.html [lastet ned 5. oktober 2017]
- Khaldoun-Arab, F. (2016, 13. februar). Le fonds de la pension alimentaire toujours bloqué. *El Watan*. Tilgjengelig fra http://www.algeria-watch.de/fr/article/eco/soc/fonds_nafaqa_bloque.htm [lastet ned 13. februar 2018]
- Landinfo (2017, 21. april). *Marokko: Ekteskap og skilsmisse – juridiske og kulturelle forhold*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3545/1/3545_1.pdf [lastet ned 13. februar 2018]
- Landinfo (2015a, 11. mai). *Algerie: ID-dokumenter og offentlig forvaltning*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3132/1/3132_1.pdf [lastet ned 13. februar 2018]
- Landinfo (2015b, 9. desember). *Algerie: Sikkerhet og terrorisme*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3268/1/3268_1.pdf [lastet ned 14. februar 2018]
- Landinfo (2014, 10. november). *Algerie: Islamisme på 1990-tallet*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3002/1/3002_1.pdf [lastet ned 5. oktober 2017]

- Landinfo (2013. 30. august). *Tunisia: Ekteskap – juridiske og sosiokulturelle forhold*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/2471/1/2471_1.pdf [lastet ned 13. februar 2018]
- Landguiden (u.å.). *Algeriet*. Stockholm: Utrikespolitiska Institutet. [Elektronisk abonnementsstjeneste, lastet ned 13. februar 2018]
- Locoh T. & Ouadah-Bedidi, Z. (2014). *Familles et rapports de genre au Maghreb. Evolutions ou révolutions ?* Paris: Institut National d'Etudes Démographiques. Tilgjengelig fra https://www.ined.fr/fichier/s_rubrique/22779/document.travail.2014.213.maghreb.genre.fr.pdf [lastet ned 8. januar 2018]
- Mahieddin, N. M. (2006). L'évolution du droit de la famille en Algérie : nouveautés et modifications apportées par la loi du 4 mai 2005 au Code algérien de la famille du 9 juin 1984. *L'année du Maghreb II*, 97-137.
- Ministère de l'Intérieur, des Collectivités Locales, et de l'Aménagement du territoire (2016). *Mariage mixte*. Alger: Ministère de l'Intérieur, des Collectivités Locales, et de l'Aménagement du territoire. Tilgjengelig fra <http://www.interieur.gov.dz/index.php/fr/%C3%A9trangers-en-alg%C3%A9rie/mariage-mixte.html#faqnoanchor> [lastet ned 30. januar 2018]
- Moussaoui, A. (2010). Alliances bénies en Algérie: nouveaux liens maritaux en Islam. *L'année du Maghreb VI*, 79-98. Tilgjengelig fra <http://journals.openedition.org/anneemaghreb/816> [lastet ned 24. januar 2018]
- Ouadah-Bedidi, Z. & Saadi, N. (2014). *Algérie: femmes et familles entre droits et réalités*. Paris: Institut National d'Etudes Démographiques. Tilgjengelig fra https://www.ined.fr/fichier/s_rubrique/22838/document.travail.2014.214.algerie.code.famille.fr.pdf [lastet ned 1. februar 2018].
- Ouadah-Bedidi, Z. & Vallin, J. (2003). Ecarts d'âge entre conjoints en Algérie. Evolution depuis 1966 et disparités régionales. *European Journal of Population*, 19(3), s. 279-302. Tilgjengelig fra <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1024947222422> [lastet ned 9. februar 2018]
- Ould-Khattab, D. (2016, 1. juli). Entretien. Zahia Ouadah-Bedidi : « Aujourd'hui la plupart des Algériennes choisissent leur conjoint librement ». *Intymag*. Tilgjengelig fra <http://www.google.no/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwiVlevC4ZjZAhUUh6YKHfi6DLcQFggqMAA&url=http%3A%2F%2Fintymag.com%2Fentretien-zahia-ouadah-bedidi-sociologue-aujourd'hui-la-plupart-des-jeunes-femmes-choisissent-leur-conjoint-librement%2F&usg=AOvVaw12kCHckrtdaHNc4FqSwoB0> [lastet ned 9. februar 2018]
- Schacht, J. (1964). *An introduction to Islamic law*. Oxford: Clarendon Press.
- SNL, dvs. Store Norske Leksikon. *Medgift* (sist endret 20. februar 2018). Oslo: SNL. Tilgjengelig fra <https://snl.no/medgift> [lastet ned 13. februar 2018].
- Taouint, Y. (2017, 25. februar). Faisant fi de l'âge légal du mariage, 47 000 mineures ont été mariées entre 2012 et 2013. *Huffington Post Maghreb*. Tilgjengelig fra http://www.huffpostmaghreb.com/2017/02/25/faisant-fi-de-lage-legale-du-mariage-47-000-mineures-ont-ete-mariees-entre-2012-et-2013_n_15007060.html [lastet ned 17. februar 2018]
- UNDP, dvs. United Nations Development Programme (2016). *Human Development Index*. New York: UNDP. Tilgjengelig fra <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi> [lastet ned 13. februar 2018]
- U.S. Department of State (2016, august). *International Religious Freedom Report – Algeria 2016*. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/documents/organization/269128.pdf> [lastet ned 29. januar 2018]

16.2 MUNTlige KILDER

- Algeries ambassade i Norge. Møte i Oslo, mai 2015.

- Association algérienne de planification familiale (AAPF). Møte i Alger, desember 2017.
- Chekkat, Kamel. Imam. Møte i Alger, november 2017.
- CIDDEF, dvs. Centre d'information et de documentation sur les droits de l'enfant et de la femme. Møte i Alger ved leder for organisasjonen og advokat Nadia Aït Zaï. Møte i Alger, november 2017.
- Konsulær kilde A. Møte i Alger, november 2017.
- Konsulær kilde B. Møte i Alger, november 2017.